

Els cascos blaus, enfangats a l'Àfrica

Sierra Leone i, en menor mesura, el Congo i Eritrea són exemples recents de la situació empantanegada en què es troba l'ONU a l'Àfrica. Aquesta situació ens torna al 1992, quan les Nacions Unides van haver de retirar els cascos blaus de Somàlia.

L'ONU es veu atrapada pels conflictes que actualment sondrollen l'Àfrica, sobretot el de Sierra Leone.

En l'ofensiva de començament del maig proppassat, la guerrilla del Front Revolucionari Unit (FRU) va capturar més de cinc-cents efectius de les Nacions Unides, en bona part de Zàmbia. L'atac va provocar la resposta de l'ex-metròpoli, el Regne Unit, que va enviar-hi unitats d'elit per protegir l'aeroport i auxiliar les forces aliades del president Ahmed Tejan Kabbah. En pocs dies, els soldats governamentals van recuperar localitats importants com Masiaka, a l'est de Freetown, i van detenir el líder de la guerrilla, Foday Sankoh.

Malgrat la captura de Sankoh i les derrotes militars, el FRU va tenir segrestats els cascos blaus fins fa dues setmanes. Amb un atac sense precedents de les missions de pau, caracteritzades per la passivitat militar, les Nacions Unides van alliberar els últims 230 cascos blaus que restaven en poder de la guerrilla, a Kailahun. "L'operació ha estat un èxit", va declarar a Nova York un portaveu de les Nacions Unides.

Tanmateix, l'alliberament dels cascos blaus no pot fer oblidar la humiliació soferta per l'ONU en la seva missió més important, en la qual té desplegats 13.500 efectius, en bona part africans i asiàtics. Un fracàs que, gràcies a l'obstinació del secretari general de les Nacions Unides, Kofi Annan, no ha arribat a ser tan gros

com el de Somàlia, el 1992, quan la missió hagué de retirar-se'n, superada pels enfrontaments entre Mohamed Farah Aidid i Ali Mahdi Mohamed, els dos capítosts guerrillers que controlaven Mogadiscí. "Les Nacions Unides no se'n desdiran perquè tenen un mandat que han de complir i que compliran", va proclamar l'ambaixador francès, Jean-David Levitte.

Els cascos blaus no tenien capacitat per a plantar cara a la guerrilla, ben armada i molt més motivada.

Impotents contra la guerrilla. Entre els motius del fracàs de Sierra Leone sobresurt que els cascos blaus no tenien capacitat per a plantar cara a la guerrilla, ben armada i entrenada, i molt més motivada que no pas un grup d'homes procedents de països tan allunyats culturalment del lloc on patrullen com l'Índia, Jordània, l'Uruguai, el Pakistan, Malàisia o Tailàndia: una torre de Babel que entrebanca la coordinació. Un exemple, el cap de la

Minusil és el nigerià Oluyemi Adeniji; el comandant dels cascos blaus, el general indi Vijay Kumar Jetley; i el cap dels observadors militars, el general zambianès Isac Soda Arizona.

Una vegada comprovat que és impossible que l'exèrcit governamental guanyi terreny a la guerrilla, que controla més de la meitat del país, les Nacions Unides volen tallar-li els ingressos procedents de la venda de diamants. A principi de juliol el Consell de Seguretat va adoptar una resolució que establia un embargament de les exportacions de diamants procedents de Sierra Leone. En la defensa del text, l'ambaixador britànic, Jeremy Greenstock, va assegurar que els diamants de Sierra Leone transitaven per Libèria i Guinea abans d'arribar als mercats occidentals.

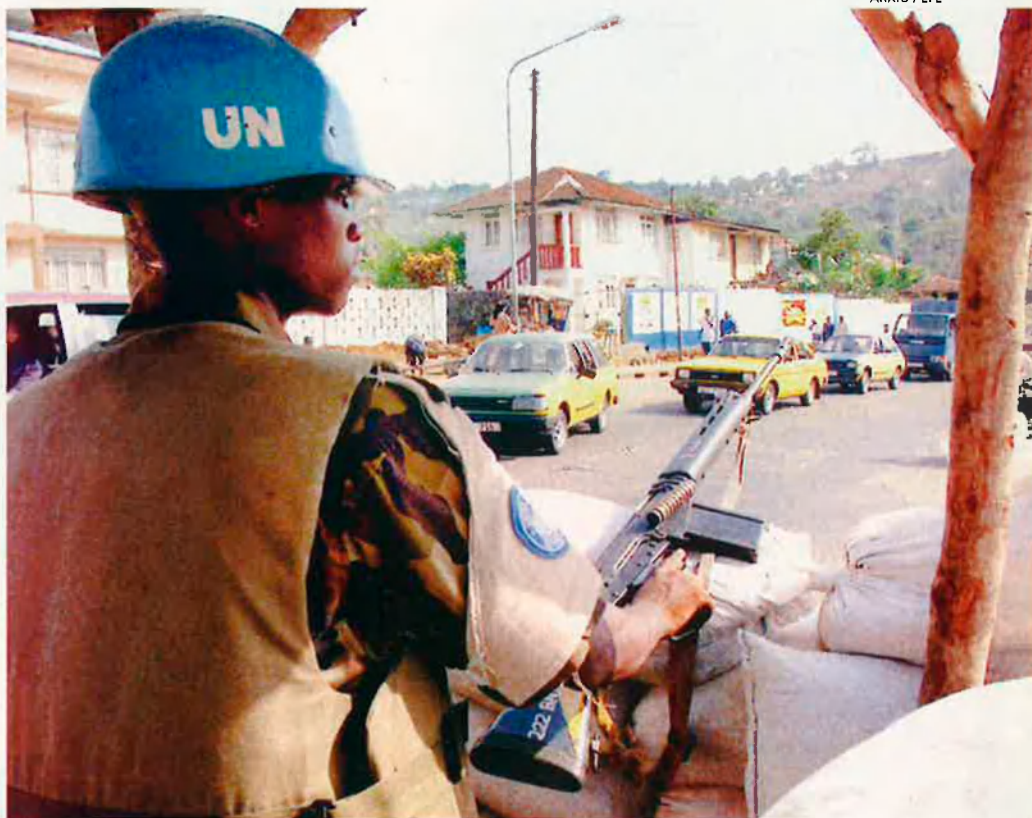
La sang dels diamants. Segons el diari *The Financial Times*, Libèria és la peça clau en aquest negoci tan lucratiu, perquè actualment exporta fins a seixanta vegades més carats dels que pot treure de les seves mines. Algunes organitzacions asseguren que Burkina Faso és l'altra peça important de la guerrilla. D'acord amb aquests informes, membres del govern de Burkina Faso s'encarreguen de comprar les armes a Ucraïna i a algunes repúbliques ex-soviètiques més, argumentant que són per al seu exèrcit. Una vegada arriben les armes a Burkina, són lliurades a la guerrilla, que les fa arribar a

Sierra Leone a través de Libèria. Els dirigents de Burkina cobren amb diamants, que venen al mercat internacional.

Això no obstant, Angola demostra que l'embargament dels diamants és una mesura poc efectiva. El Consell de Seguretat de les Nacions Unides va prohibir, l'any 1993, de comprar diamants procedents de la Unió Nacional per la Independència Total d'Angola (UNITA), que dirigeix Jonás Savimbi. Set anys després, la UNITA continua tenint les finances tan sanejades com abans, gràcies al fet que els diamants són petits i poden arribar de moltes formes, a través de tercers països, especialment de Zàmbia, a Anvers (Bèlgica), que és on es troba el mercat principal de diamants.

En el conflicte de Sierra Leone, els diamants són vitals per a la guerrilla, que en controla el 90% dels jaciments. Per aquest motiu, els Estats Units defensen que es modifiqui el mandat de la Minusil amb la finalitat de poder atacar les zones de diamants en poder del FRU. Una bona part dels diplomàtics de l'ONU creuen que la guerra solament s'aturarà quan la guerrilla es quedi sense recursos financers. Washington i Londres també defensen la formació d'un tribunal internacional que s'encarregués de jutjar Foday Sankoh, empresonat des del mes de maig.

L'acord de Lomé. Amb el suport del president liberianès, Charles Taylor, quan aquest dirigia la guerrilla principal, i amb el de Libia, Sankoh va crear a la primavera dels anys 90 el Front Revolucionari Unit, que amb poc temps va dominar una bona part del territori gràcies a la corrupció del govern de Sierra Leone i de la incompetència del seu exèrcit. El FRU, temut perquè mutila els camperols considerats hostils i fa fer el soldat als infants, va ser a punt de prendre Freetown, el gener del 1999, un objectiu frustrat gràcies a la intervenció dels soldats nigerians de la força de pacificació interafricana.

Després d'intenses negociacions, el juliol del 1999 Sankoh va signar amb el president Kabbah un acord de pau a Lomé (Togo), que preveia la formació d'un govern d'unitat nacional i la vicepresidència de la república per a ell. L'acord va ser infringit a principi de maig, quan els cascos blaus es disposaven a prendre el control de les mines de diamants, en mans de la guerrilla.

I a més, el Congo i Eritrea. Però és que les Nacions Unides encara tenen dues missions més a l'Àfrica: a la República Democràtica del Congo i a Eritrea-Etiòpia. En el conflicte de l'Àfrica central, el secretari general de l'ONU, Kofi Annan, s'ha estimat més d'endarrerir el desplegament dels 5.537 cascos blaus previstos per a una resolució del cas fins que no millorin les condicions i s'acabin els combats, que eren especialment violents a la zona de Kisangani el mes de juny. "No puc desplegar-hi les unitats sense el suport necessari", va declarar Annan. De moment, 220 observadors de les Na-

cions Unides fan el que poden als enfrontaments entre Uganda i Rwanda a l'est, fustigats contínuament pel govern de Kabila.

Segons el mandat de l'ONU, els cascos blaus han de supervisar l'acord de Lusaka del 1999 i la retirada dels soldats dels països estrangers, Angola, Namíbia, Zimbabwe, Uganda i Rwanda. Els tres primers van prestar suport al president Kabila; en canvi, Uganda i Rwanda en van prestar als rebels.

A Eritrea, encara no se sap quants cascos blaus s'hi desplegaran. L'acord de pau signat a Alger el mes de juny entre Eritrea i Etiòpia preveu, en un dels quinze punts, que els observadors de les Nacions Unides es desplegaran en una franja fronterera de quinze quilòmetres, a la part eritrea. Segons l'ONU li calen uns cinc mil efectius, nombre que l'ambaixador nord-americà, Richard Holbrooke, rebaixa a dos mil. Etiòpia i Eritrea van estar en guerra dos anys per un litigi fronterer.

Un soldat de les Nacions Unides, en una missió humanitària a Sierra Leone. Els cascos blaus també són presents a dos països més de l'Àfrica: la República Democràtica del Congo i Eritrea-Etiòpia.

Antoni Castel